

VRAGENBUS NATUURKUNDE, enz.

Wat is elpenbeen?

Elpenbeen of ivoor is afkomstig van de slag tanden van olifanten, maar ook de uitgestorven mammoth en de nog levende narwal of zee-eenhoorn en het nijlpaard leveren tandbeen. Onze tanden bestaan ook voor 't grootste deel uit ivoor, dat met een laagje glazuur bedekt is. De gewone naam er voor is tandbeen. Het ivoor, dat tegenwoordig in den handel wordt gebracht, is afkomstig, i.e. van de slag tanden der Aziatische olifanten. Het is mooi wit, maar wordt aan 't licht blootgesteld geel, zooals ge wel eens zult opgemerkt hebben aan de piano-toetsen, als ze wat oud worden. Ten 2e van den Afrikaanschen olifant. Dit elpenbeen is harder en blijft mooi wit. 't Kan ook beter gepolijst worden. Het meeste elpenbeen is afkomstig van de slag tanden van den mammoth, een uitgestorven olifantsoort met reusachtige naar boven omgekrulde slag tanden. In 't Noorden van Siberië en op Wrangelseiland worden vele tanden opgegraven. Het meeste ivoor wordt verwerkt tot mesheften, tot biljartballen en allerlei snuisterijen in de stad Dieppe, een Fransche stad aan het Kanaal. Tegenwoordig weet men celluloid, een stof uit het celweefsel van planten vervaardigd, zoo te bewerken, dat het niet van ivoor te onderscheiden is, tenminste niet op 't oog. Het beleges van piano- en orgeltoetsen is tegenwoordig bijna altijd celluloid. Het elpenbeen van Salomo's troon was naar alle waarschijnlijkheid Aziatisch ivoor.

Wat is moederkoorn?

Onder moederkoorn verstaan we een eigenaardig gevormde zwam, die de plaats inneemt, waar een graankorrel zitten moet. Men vindt ook moederkoornkorrels bij enkele grassoorten. Als de rogge bloeit, kan het gebeuren, dat er een microscopisch kleine spore van de moederkoornzwam in het roggebloemetje waait. Deze groeit uit en verdringt de roggekorrel. De moederkoornzwam wordt grooter en langer, heeft eenigermate den vorm van een langen zwartbruinen roggekorrel, en steekt buiten de aar uit. Wordt de rogge geoogst en komen de moederkoornkorrels onder het uitgedorschte graan, dan worden ze gemalen en komen zoo in 't meel en in 't brood. Die van zulk brood eet, loopt gevaar ziek te worden, want moederkoorn is een vergiftige zwam. Valt zoo'n moederkoornkorrel op den grond, dan blijft ze daar den geheelen winter liggen. In 't voorjaar ontwikkelen zich op den korrel kleine lichaampjes, als paddestoeltjes. Hieruit ontstaan de sporen, die er uit waaien in den tijd dat de rogge bloeit. Komen er van die sporen in de roggebloempjes, dan zijn die ook besmet en de moederkoornvorming begint opnieuw.

Wat zijn bacteriën? planten of dieren?

Bacteriën worden tegenwoordig tot de planten gerekend en wel tot de groep, die we splitszwammen noemen. 't Zijn één-cellige microscopisch kleine plantjes, die letterlijk overal aanwezig zijn. Ze vermenigvuldigen zich verbaazend snel en spelen in de huishouding der natuur een allerbelangrijkste rol. Zij zijn de oorzaak, dat plantaardige en dierlijke stoffen rotten, zij zijn ook oorzaak van talrijke ziekten, bijv. de longtering, de slaapziekte, het mond- en klauwzeer, enz. Ze bewijzen onschatbare diensten, maar richten ook vreeselijke slachtingen aan onder menschen en dieren.

Wat is ozon?

Om goed te begrijpen wat ozon is, moet men een beetje scheikunde kennen. Het is zuurstof. Ge weet, dat de lucht bestaat uit 79% stikstof en 21% zuurstof en nog wat koolzuur en waterdamp. Neem nu een molecule zuurstof, dat is dus het kleinst denkbare deeltje, dan kunt ge dit langs scheikundigen weg nog verdeelen in twee atomen, die ook uit zuurstof bestaan, want zuurstof is een element en bestaat dus uit niets anders dan zuurstof. Nu gebeurt het wel, dat er drie atomen zuurstof zich vereenigen tot een molecule en dan hebben we ozon. Ozon is dus zuurstof, waarvan de molecule uit drie, in plaats van uit twee atomen is opgebouwd. Na een onweer komt er veel ozon in de dampkringslucht; ook boven de zee is de lucht ozonrijk. Ozonrijke lucht bevat minder schadelijke bestanddeelen dan gewone lucht, want die eene atoom, die derde, laat ook weer gauw los en verbindt zich dan met allerlei stoffen, die in de lucht zweven en er niet in hooren, en maakt ze onschadelijk. Ze verbranden door de krachtige werking van de ozon. Ls.

De witte staf.

't Behoort nu reeds enkele weken weer tot het verleden! Het nieuwtje is er al af! Ze worden al bijna niet meer met een blik verwaardigd; nog een enkele buitenman, die het wonder met open mond aangaapt, maar daar houdt het dan ook mee op ...!

Maar laat ik bij het begin beginnen, want een *niet Hagenaar* zou werkelijk niet begrijpen, waarover ik het had.

't Was dan aan den morgen van een schoonen Juledag van het jaar negentienhonderd-en-twaalf, dat op de drukste punten van onze residentie een ongewone beweging heerschte. Stakers konden het niet zijn, want die worden spoedig genoeg uit elkaar gedreven; stakkers dan, die om een gave bedelden? Ook niet. Oranjebloemen-, tuberculosebloemen-, Emmabloemenverkoopsters, neen, dat zou nog komen op 2 Augustus. Neen, die nieuwsgierige groepen menschen hadden hun oog gericht op één punt, op één voorwerp, n.l. op „de witte staf!”

Daar stond de dienaar van den sterken arm, de agent van politie, met de linkerhand rustend op het gevest van den sabel, in de rechter een witten stok, voorzien van een riem, die om den pols was geslagen. Dus toch een oproer, waarbij de politie van de „blanke” wapenen moest gebruik maken? Neen, die man stond daar als vrederechter, terwijl de staf moest dienen tot het beslechten van geschillen. En niet alleen *stond* hij daar, maar elken dag opnieuw worden tegenwoordig de drukste punten betrokken door robuust uitzieende politiemannen, voorzien van den witten stok, en ik wil wel bekennen, dat ik mij veel veiliger voel, sinds de witte politiestaf door één wenk het verkeer eenige seconden stopzet. Wat doet het er toe, of wij later op de plaats onzer bestemming komen, wij leven in het land van „langzaam maar zeker.” „kom ik er nu niet, dan kom ik er morgen in elk geval.” Och, och, wat is er al over die onnoozele witte dingen geschreven. De eerste dagen hield men zich bij kijken, op den tweeden werd het reeds mondeling becritiseeren, en toen, ja toen waren de couranten blij, dat ze in den komkommertijd weer een „onderwerp” hadden, waarover geschreven kon worden.

Zoo las ik bijv. het volgende: Ondanks alle uitingen van ergernis, welke ik reeds hoorde over onbegrijpelijke gebaren van den witten staf, ben ik overtuigd, dat onze politie er over tien jaar uitstekend mee zal omgaan, dat zij dan wellicht de Londensche kan lesgeven. Geduld maar, zij zal zelfs nog leeren beleefd aan te slaan, als zij u commandeert rechts te houden, op het oogenblik, dat gij volgens de verordening links langs een rijtuig passeert. Nu is zij nog een beetje zenuwachtig opgewonden door haar nieuwe macht en roept rechtshouden tegen menschen, die hun leven lang niet anders deden, en laat afstappen den voorzichtigsten fietser ter wereld. Thans staat zij op een druk punt nog wel lastig in den weg, maar dit zijn kleinigheden, het voornaamste is, dat het publiek zal leeren rechts houden als het dit maar lang genoeg hoort, en de politie niet vergeet de voetgangers toe te roepen, die de eenigen zijn, die zich hun recht op veiligheid bewust, onttrekken aan alle wetten van het verkeer.”

Mij dunkt, in deze ontboezeming wordt klaar en duidelijk het heden en de toekomst van den witten staf ontvouwd. 't Was een weldoordachte daad om den staf juist in den zomer in te voeren, want ongetwijfeld zal deze merkwaardigheid het vreemdelingen-verkeer in onze toch zoo merkwaardige residentie bevorderen!

KRUIDNAGEL.